

лінські табори. Описане в цій літературі він сприймав як “початок рабської цивілізації”: “Рабство, що в 1932 році здавалося таким само неймовірним, як людоджерство, стало реальністю 1942 року”. Фактично про те саме писав Орвелл в статті про Г. Веллса в 1944 р.: “Нам загрожує не знищення, а цивілізація рабів, і не хаос, а кошмарний порядок” [4]. Ця майбутня рабська цивілізація спочатку не має в Орвелла ніяких політичних характеристик, однак поступово він утверджується в думці, що вона прийме форму “олігархічного соціалізму”. Зображене в романі “1984” суспільство також має всі ознаки такої рабської цивілізації.

Отже, антиутопія Орвелла “1984” спрямована рівною мірою як проти духовного, так і проти соціально-економічного закріпачення людини. Згідно з художньою концепцією, втіленою в романі, тоталітаризм та спроби його філософсько-інтелектуального обґрунтування є катастрофічно небезпечними для майбутнього людства.

Література

1. Гальцева Р., Роднянская И. Помеха – человек: Опыт века в зеркале антиутопий // Новый мир. – 1988. – №12. – С.217-230.
2. Жаданов Ю.А. Роман Джорджа Оруелла “1984” у контексті антиутопії першої половини ХХ століття: Автореф. дис... канд. філол. наук. – Дніпропетровськ, 1999. – 18 с.
3. Оруэлл Дж. “1984” и эссе разных лет. – М.: Прогресс, 1989. – 384 с.
4. Оруэлл Дж. Публицистика // [www.orwell.ru / library / articles](http://www.orwell.ru/library/articles).
5. Чаликова В. Философия свободы // [www.orwell.ru / a_life / chalikova / russian / r_gofi](http://www.orwell.ru/a_life/chalikova/russian/r_gofi).
6. Kazin A. Not One of Us // The New York Revue of Books. – N.Y., 1984. V. 31. №10. P. 15.
7. Leys S. Orwell: the Horror of Politics // Quadrant, Sydney, 1983. V. 27. №2.
8. Walsh Ch. From Utopia to Nightmare. London, 1962. – XII, 258 p.

УДК 8111.111'38

В.Ю. Колісник,

*Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,
м. Черкаси*

ЗАСОБИ ВИРАЗНОСТІ У РОМАНІ ДЖИН СОНДЕРС “ДРУЖИНИ, ПОДРУГИ ТА КОХАНІ”

У статті розглядаються виразні засоби, стилістичні прийоми, графіка, різні способи поєднання словоформ, сти-

лістичні особливості мовлення персонажів. Встановлено частотність вживання окремих різновидів виразності та обґрунтовано вибір автора.

The article deals with expressive means, stylistic devices, graphics, various ways of word-form combination, and stylistic peculiarities of characters' speech. It reveals the usage frequency of certain expression means with explanation of the author's choice.

“Авторський стиль, на думку П. Білоуса, включає у себе світо-відчуття та зображення художніх явищ” [2, с. 3]. А вже зображення охоплює різні аспекти: методи письма, трактування теми, використання жанрових форм, самотутність мови.

Пропонований роман – яскраве підтвердження широких мовних можливостей застосування різних елементів стилю.

Проблемою дослідження є детальний аналіз виразних засобів та стилістичних прийомів роману Джин Сондерс “Дружини, подруги та кохані”.

Актуальність теми обумовлена потребою вдосконалення описів лексично-семантичних особливостей авторського стилю.

Мета роботи дослідити способи увиразнення твору.

У **наукові завдання** включено: 1) розгляд виразних засобів та стилістичних прийомів синтаксису; 2) встановлення частотності вживання різних засобів виразності та особливості їхнього використання.

Науковими результатами дослідження стали кількісний показник виразних засобів та стилістичних прийомів, аналіз складних та складених слів, використання курсиву, а також встановлення частотності їхнього використання в романі.

Стиль будь-якого мовленнєвого твору, зокрема художнього, як і стиль окремого автора, значною мірою визначається синтаксисом.

Для аналізу синтаксичних особливостей мовлення важливо визначити засоби, використані автором для експресивності мовлення та посилення емоційного ефекту, а отже – подачі додаткової інформації. По-перше, це виразні засоби, тобто фонетичні, морфологічні, фразеологічні та синтаксичні форми, які існують у мові як системі для логічної чи емоційної виразності висловлювання [3, с. 148]. По-друге, це стилістичні прийоми.

Специфікою розмовної мови є уживання крупнішої одиниці, ніж речення, в ролі якої виступає поєднання низки реплік, пов'язаних структурно-семантичною обумовленістю. Мовознавець Н.Ю. Шведова запропонувала назвати такі одиниці діалогічною “єдністю”. Вони здебільшого двочленні, складаються із запитання та відповіді,

орієнтовані одна на іншу ще на психологічному рівні. Між ними існує синтаксичний, семантичний і прагматичний зв'язок. Засобами зв'язності слугують різні види повтору, паралельні конструкції, інше. Візьmemo для прикладу повтор – підхват (англ. catch repetition): *When she could lie on her bed in the bedroom where she had been born; lie and stretch and just be.*

Джин Сондерс вдається до різноманітних прийомів, щоб урізноманити мову роману “Дружини, подруги та кохані”. Розглянемо їх детальніше.

1. Перш за все – це виразні засоби художнього твору. Найбільш уживаними є: відокремлення (25, 8%), замовчування (24%), вставне речення (10, 65%), еліпсис (6, 65%), називне речення (5, 77%), полісиндетон (4, 49%).

– Полісиндетон (анг. polysyndeton): *The thought of getting through tomorrow and this rustic affair, and having to play up to the local photographers, was beginning to oppress her.*

– Називне речення (анг. nominative sentence): *“All for one, and one for all.”*

– Замовчування (анг. Aposiopesis): *“If she chose not to co-operate, well ... he could dump her so fast she'd never be heard of again.”*

– Еліпсис (англ. ellipsis): *“See what you do to me, Laura?” he muttered hoarsely.*

– Відокремлення (анг. detachment): *Her little bit of recent trouble was over, and she'd be ready to resume her successful career in a couple of weeks, no worse than before.*

– Вставне речення (анг. parenthetical sentence): *God, but she sounded as if she was acting out some stupid melodrama, Laura thought, as the woman swished away.*

Результати аналізу наявних виразних засобів подано в таблиці 1.

Таблиця 1.
Виразні засоби роману Джин Сондерс “Дружини,
подруги та кохані”

Виразні засоби
1. Виразні засоби, що базуються на редукції вихідної моделі
Еліпсис – 83 (6, 65%)
Замовчування – 300 (24%)
Називне речення – 72 (5, 77%)
Асиндетон – 50 (4%)
2. Виразні засоби, що базуються на експансії вихідної моделі

Повтор:
1) звичайний – 101 (8, 1%)
2) рамковий – 13 (1%)
3) підхват – 21 (1, 68%)
4) ланцюговий – 21 (1, 68%)
Перерахування – 29 (2%)
Синтаксична тавтологія – 2 (0, 16%)
Полісиндетон – 56 (4, 49%)
Емфатична конструкція – 37 (2, 96%)
Вставне речення – 133 (10, 65%)
3. <i>Виразні засоби, що базуються на порушенні традиційного порядку слів</i>
Інверсія – 4 (0, 3%)
сепарація – 4 (0, 3%)
відокремлення – 322 (25, 8%)
Усього – 1248

2. Другою значною за кількістю групою є стилістичні прийоми. Провідне місце займає анафора (48%), поширені також парцеляція (17%), паралелізм (20, 4%), епіфора (10, 26%).

– Анафора (англ. anaphora): *“You’ll do no such thing, do you hear? You’re not to spoil Laura’s day, Gemma.”*

– Парцеляція (анг. parcellation): *Rube had a nose for success, and this one was definitely heading for it. But not yet. She wasn’t ready for the big time yet.*

– Паралелізм (англ. parallelism): *And it worked, damn it. It worked every time. It was working now...*

Підвидом є паралелізм із функцією підсилення: *He could be offering her a spectacular chance to further her career, and yet she felt an absurd impulse to cry. And she never cried. She hadn’t cried since her grandmother died, and she finally realized she had to make it in her own.*

– Епіфора (анг. epiphora): *If she was areally jealous woman, she could certainly find something to be jealous about.*

Таблиця 2 ілюструє стилістичні прийоми роману.

Таблиця 2.
Стилістичні прийоми роману Джин Сондерс “Дружини, подружки та кохані”

Стилістичні прийоми
1. <i>Стилістичні прийоми, що ґрунтуються на формальному та семантичному поєднанні моделей речення у певному контексті</i>
Парлелізм – 160 (20, 4%)
Хіазм – 13 (1, 69%)
Анафора – 372 (48%)
Епіфора – 79 (10, 26%)

2. <i>Стилістичні прийоми, основані на транспозиції значення моделі речення у контексті</i>
Риторичне питання – 13 (1, 69%)
3. <i>Стилістичні прийоми, основані на транспозиції значення зв'язку між реченнями</i>
Парцеляція – 133 (17%)
Підрядність замість сурядності – 0
Сурядність замість підрядності – 0
Разом – 133

3. Графіка. Авторка часто вдається до навмисного виділення певного елемента тексту з допомогою курсиву. Такий прийом застосовується за потреби наголосити на окремому слові (127 разів), словосполученні (33 рази) одному чи кількох реченнях (20 разів).

4. Цікавим аспектом роману виступає лексика. Крім класичних засобів, Дж. Сондерс застосовує й ряд новітніх. Сюди можна віднести:

а) злиття двох слів в одне (*showbizz, brunch*);

б) використання красномовних імен, які вказують на певну ознаку персонажу (*Miss Fix-it, Big Man, Good Old Laura*);

в) словоскладання за допомогою дефіса. При чому це не тільки традиційні слова (*country-house, well-bred*), але й новотвори авторки (*no-man's-land, near-outsider*), подекуди аж занадто вибагливі (*less-than-detectable, make-her-mind-up-to-time*);

г) складні слова, утворені з двох основ. Вони становлять чималу частку твору (*doorsteps, farmworker, dreamworld*).

5. Ще одним методом привернути увагу читача є вживання великих літер при написанні окремих, найбільш значущих у певному контексті слів: *CHERISH, DIRK*.

6. Головні герої роману – три подруги: Лора, Джемма та Пенні. То ж і стиль мовлення кожної з них підібрано не випадково. Він обумовлений не лише рівнем освіти, (адже вони закінчили одну школу) а й життєвими обставинами.

Лора виросла у селі, працювала на фермі разом із батьками. У колі працюючих людей та на лоні чудової природи сформувалась і її мова – проста і зрозуміла. Вочевидь, Лора не завжди може належно висловити думку, але її почуття щирі, і вона вірить у хороше в людях.

Джемма в дитинстві бідувала, і понад усе мріяла стати відомою та багатою. У повсякденній боротьбі за виживання вона стала відверто-цинічною і прагматичною. В її мові з'явилися слова, неприйнятні для вихованої, молоді дівчини.

Відокремлено, на вищому щаблі соціальної ієрархії знаходиться третя подруга – Пенні. Вона має все, що можна придбати за гроші.

Тому делікатність, тактовність, гарні манери вдало поєднуються з її вишуканою мовою, вмінням завжди знайти доречні слова.

Всебічно проаналізувавши роман Джин Сондерс “Дружини, подруги та кохані”, можна зробити такі **висновки**.

1. Серед виразних засобів найбільше зустрічаються замовчування, звичайний повтор, вставне речення та відокремлення. Вживаючи замовчування, Джин Сондерс прагне передати невпевненість як у мовленні зокрема, так і в правильності усього життєвого шляху, адже героїні лише починають самостійне життя. Вони сумніваються, повторюють свої слова, уточнюють висловлене за допомогою вставних речень – як і кожен у новому середовищі.

2. Стилiстичні прийоми роману виразні. Досить часто помічаємо прийом конвергенції (складання). Він передбачає реалізацією двох, трьох чи більше таких засобів у межах одного висловлювання. Практикування подібних висловлювань у діалозі сприяє зростанню експресивності мовлення, веде до створення вищого ступеня емоційності, а відтак – підсилення впливу на читача.

3. Використання графіки, великих літер, складання кількох основ у межах одного слова, злиття двох лексем у новотворі, стильові характеристики мовлення персонажів – усе сприяє динамічності подачі сюжету, жвавості розмов і цікавого читання твору.

Література

1. Арнольд И.В. Стилистика современного английского языка. – 3-е изд. – М.: Просвещение, 1990. – 300 с.
2. Білоус П. Індивідуальний стиль письменника. Стаття 7 // Українська мова і література. – 2002. – №44. – С. 3-8
3. Гальперин И. Р. Очерки по стилистике английского языка. – М., 1958.
4. Жалагина Т.А. Коммуникативный фокус в диалогическом событии. Языковое общение. Единицы и регулятивн. – Калинин. – 1987. – С. 107-115.
5. Jean Saunders. Wives, Friends and Lovers. Yesterday's vows. – Robinson Publishing Ltd. – London, 1996. – 390 p.